

Perex – na prvú stranu: *V predposlednú júnovú sobotu sa len 7 km od Veľkých Kapušian odohrala udalosť, ktorá sa celkom iste zapíše zlatými písmenami do hudobných dejín. A nielen do nich. V obci Ruská sa konal Koncert porozumenia pod záštitou Jána Figeľa, člena Európskej komisie, na ktorom vystúpilo 200 hudobníkov a spevákov štyroch štátov a troch národností. Predviedli nám Kodályov Psalmus Hungaricus a Suchoňov Žalm zeme podkarpatskej – prvýkrát v histórii v rámci jedného koncertu.*

Rozhovor s Tomášom Horkayom čítajte na str....

Psalmus Hungaricus a Žalm zeme podkarpatskej: prvýkrát spolu v Ruskej Karpatský koncert historických rozmerov

Je ľahké snívať. Je však neporovnateľne ťažšie vysnívané aj uskutočniť. O tom, ako sa to v prípade Koncertu porozumenia podarilo riaditeľovi Základnej umeleckej školy vo Veľkých Kapušianoch a neziskovej organizácie MUSA NOSTRA, hudobnému historikovi a publicistovi Tomášovi Horkayovi, sa s ním porozprával Karol Tvrдый.

Ako Vás napadlo zorganizovať túto monumentálnu akciu?

Pohnútok bolo viacero. V rokoch 2006 a 2007 sme oslavovali okrúhle výročia veľkých maďarských skladateľov Bélu Bartóka a Zoltána Kodálya, ktoré sme aj v našom meste viac než dôstojne pripomenuli. V roku 2008 pre zmenu oslavujeme 100.výročie narodenia azda najväčšieho slovenského hudobného skladateľa Eugena Suchoňa. Čo by mohlo viac upozorniť na význam nadčasových hodnôt priateľstva, porozumenia a spolupatričnosti, ako historicky premiérové uvedenie veľkej vokálno-inštrumentálnej kompozície jedného maďarského a jedného slovenského skladateľa? Teraz je to o to aktuálnejšie, že slovensko-maďarské vzťahy na medzištátnej úrovni bohužiaľ nie sú práve ideálne. Ďalej sme nedávno vstúpili do schengenského priestoru a myslím si, že táto významná udalosť nebola patrične pripomenutá.

Prečo práve v Ruskej?

Myslím si, že aj naše neprávom zabudnuté juhovýchodné končiny si zaslúžia, aby sa aspoň na chvíľu ocitli v centre pozornosti. Stretávajú sa tu predsa hranice troch štátov, je to rozhranie Karpatskej kotliny a karpatského horského oblúka, kde od nepamäti žijú a mierovo spolunažívajú príslušníci viacerých etník. Obec Ruskú sme vybrali z dôvodu, že odtiaľ pochádza významný protiturecký bojovník Dobó, je tam mohutný a starobylý kostol, aktívna komunita, skratka sú tam všetky podmienky, aby sa tam niečo podobné zorganizovalo.

Má dátum 21.júna v tomto kontexte nejakú zvláštnu symboliku?

Áno. Hoci tu nám pomohlo aj šťastie, pretože dátum bol dohodnutý po množstve konzultácií vyše pol roka predtým, až dodatočne sme si uvedomili, že úplne náhodou pripadol na Medzinárodný deň hudby! Navyše do Schengenu sme vstúpili presne pol roka predtým. Takže podujatie, Koncert porozumenia získalo trojitú dimenziu: oslavy Suchoňovej storočnice, zrušenia hraníc vo vnútri EÚ a sviatku hudby.

Predpokladám, že to bola finančne mimoriadne náročná záležitosť.

Aj ten najskromnejší rozpočet rátal so sumou vyše pol milióna korún. Preto spočiatku som ani neveril, že to dokážeme. Keď som sa však začiatkom marca dozvedel, že ministerstvo kultúry

na slávnostný koncert schválilo väčšiu polovicu spomenutej sumy, už som vedel, že je vyhraté. Akurát zohnať tú chýbajúcu polovicu bolo ťažké... Ale podarilo sa a zato patrí obrovské poďakovanie všetkým sponzorom a donorm.

Ako vznikol tento medzinárodný interpretačný aparát?

To je samostatná kapitola. Veľmi mi bol nápomocný pán Sándor Berkesi, jeden z dvoch dirigentov koncertu, ktorý tu minulý rok viedol kurz zborového dirigovania. Vynikajúce vysokoškolské zbory z Debrecenu a Oradey sú práve „jeho“, keďže je aj vysokoškolským učiteľom. Ďalej sprostredkoval aj nemenej kvalitný poloprofesionálny zbor B.Bartóka z Miskolca. Tieto tri zbory (66 ľudí) spievali Kodályov Psalmus. Suchoňov Žalm zase spieval Slovenský filharmonický zbor z Bratislavy, ďaleko najlepší spevácky zbor na Slovensku. Tu je treba si uvedomiť, že nakoľko je to nesmierne ťažké dielo, žiadny iný zbor ho u nás nemá v repertoári!

A čo orchester?

Pôvodne mali účinkovať košickí filharmonici, ktorých už v Kapušanoch dobre poznáme. Napokon však nedošlo k dohode z finančných, termínových a organizačných príčin. Situáciu zachránili naši ukrajinskí susedia z Užhorodu a ich dirigentka, pani Ilona Korolenko. Tu však obrovský problém znamenalo vybavovanie víz. Napokon sme boli donútení siahnuť po ďalších výpomociach a tak vznikol jedinečný trojnárodnostný symfonický orchester Užhorod-L'vov-Košice-Sátoraljaújhely...

Hoci sa tesne pred koncertom vyskytli vážne organizačné problémy, početní návštevníci koncertu z toho nič nepocítili.

Treba vedieť, že v Ruskej sa na poslednú chvíľu dokončievala rekonštrukcia kostola pred slávnostným znovupochovaním Istvána Dobóa, ktoré sa konalo o týždeň neskôr. Napriek všetkým ubezpečeniam sme tak v kostole nemohli deň pred koncertom skúšať. Čo je však horšie, vyše dvojhodinový časový sklz nastal aj v prípade generálky v deň koncertu. Množstvo ľudí, ktorí sa na koncert poctivo pripravovali, museli bezradne čakať, aby sa do kostolu mohli vôbec dostať. Bolo to skutočne na infarkt, nepravjem to nikomu zažiť. Obrovské zadosťučenenie však znamenala umelecká úroveň, úspech samotného koncertu.

Nemali ste obavy zo slabej návštevnosti?

Vôbec nie. Určite viete, že v našom meste a regióne tento rok poriadame už tretí ročník festivalu vážnej hudby Hudobné dni Použia, máme tu nemálo ľudí, ktorí k tejto hudbe majú pozitívny vzťah. Mnoho záujemcov prišlo z Maďarska, z Medzibodrožia, ba aj z Košíc. Napokon sa kostol takmer úplne zaplnil.

Ako hodnotíte koncert z odbornej stránky?

Myslím si, že všetci speváci a hudobníci si uvedomili ideovo-emocionálnu rovinu koncertu a dali do svojho výkonu všetko. Dirigenti I.Korolenko a S.Berkesi sa so svojou úlohou vyrovnali maximálne presvedčivo. V orchestre sedeli aj skutočne špičkoví muzikanti, ktorí pochodili pol Európy. Slovenský filharmonický zbor spieval famózne, ako vždy. Samozrejme, vyskytli sa aj drobné nepresnosti v súhre, ale vzhľadom na krátkosť času spoločného skúšania a stresujúce faktory je to viac než pochopiteľné. Počul som aj filharmonické koncerty v Bratislave a v Košiciach, ktoré svojou úrovňou za tým našim ďaleko zaostali.

A čo mediálne odovza, nečakali ste trochu viac?

O koncerte išli správy do celého sveta cez tri tlačové agentúry: TASR, SITA a MTI. Objavilo sa spravodajstvo v Karpatskom exprese Maďarskej televízie, vo vysielaní Slovenského rozhlasu Patria a Regina, v maďarských správach STV. To nie je málo. Markizu alebo CNN tu nikto nečakal; pre nich nie sú dôležité koncerty vážnej hudby, nech sú akokoľvek senzačné a výnimočné, ale čokoľvek negatívne, prípadne možno ešte Superstar. Keby u nás niekto vykradol napríklad banku, tak hneď sú to všetci. Je to smutná realita.

Stane sa z toho slávnostného podujatia tradícia?

V takejto podobe určite nie. No v prípade záujmu a vôle relevantnej skupiny ľudí, podmienok a financií nevyklúčujem, že sa dôstojná oslava Medzinárodného dňa hudby v našich končinách postupne udomácní spolu s „karpatským“ medzinárodným zložením vystupujúcich. Ale to už je iný príbeh.